

# ФОНЕТИКА

Одабери низ у коме су сви гласови сонанти.

к, г, њ

в, р, л

л, м, њ

ј, њ, ш

У сваком низу гласова један је сувишан. Означи га.

- а) А О Е М И У  
б) К Л Т С Ћ Ћ  
в) В Р Ф Љ Њ Ј



Разврстај тврдње редом према томе да ли се односе на самогласнике или сугласнике.



Они су локализовани гласови.

Они су нелокализовани гласови.

Сви су изразито звучни.

Сви су слоготворни.

Деле се на праве (шумне) и сонанте.

Деле се по месту творбе (изговора).

Чују се као тонови.

Неки су звучни, а неки беззвучни.

САМОГЛАСНИЦИ  
(ВОКАЛИ)

|  |
|--|
|  |
|  |
|  |
|  |

СУГЛАСНИЦИ  
(КОНСОНАНТИ)

|  |
|--|
|  |
|  |
|  |
|  |

Распореди низове гласова према њиховом месту творбе (изговора).

Њ, Љ, Ћ, Ћ, Ш, Ж, Ј

Р, Л, Н

Б, П, М, В, Ф

К, Г, Х

Д, Т, С, З, Ц

|                        |  |
|------------------------|--|
| УСНЕНИ:                |  |
| ЗУБНИ:                 |  |
| АЛВЕОЛАРНИ (НАДЗУБНИ): |  |
| ПРЕДЊОНЕТЧАНИ:         |  |
| ЗАДЊОНЕТЧАНИ:          |  |

Повежи парове по звучности. Три безвучна гласа немају парове.



1. Приликом изговора звучних гласова гласне жице



и .

2. Сви сонанти су  . Сонант који је редовно слоготворан је  , а осим њега носиоци слога могу бити и гласови  , и то у речима  порекла.

Примери: црвена, Њутн, бицикл

Означи тачно написану реч.

претседник

Љубицин

приповетци

одсећи

тачки

Које гласовне промене су се десиле у речи РАДОШЋУ?

- ☐ јотовање, једначење сугласника по месту творбе
- ☐ јотовање, једначење сугласника по звучности
- ☐ једначење сугласника по месту творбе, јотовање
- ☐ једначење сугласника по месту творбе, губљење сугласника



Које гласовне промене запажаш у генитиву једине именице ВРАБАЦ.

- ☐ непостојано А, сажимање самогласника
- ☐ непостојано А, једначење сугласника по звучности
- ☐ губљење сугласника, једначење сугласника по звучности

Повежи назив гласовне промене са речју у којој је запажаш.

|         |                                                 |
|---------|-------------------------------------------------|
| ПЛАКАО  | јотовање                                        |
| ПЛАЧЕМ  | једначење сугласника по звучности               |
| ОДУВАТИ | промена Л у О                                   |
| ИСЦРТАН | палатализација                                  |
| ИСПЕЦИ  | једначење сугласника по месту творбе (изговора) |
| ИСПЕЧЕМ | губљење сугласника                              |
| ПАЖЊА   | сибилизација                                    |



Означи све гласовне промене које запажаш у облику именице ТРЕЦИ?

|                                      |                               |              |          |
|--------------------------------------|-------------------------------|--------------|----------|
| непостојано А                        | палатализација                | сибилизација | јотовање |
| једначење сугласника по звучности    | губљење сугласника            |              |          |
| једначење сугласника по месту творбе | асимилација и сажимање вокала |              |          |

Разврстај глаголе редом у две групе према томе да ли се у презенту тих глагола врши јотовање или палатализација.

ТУЋИ ВИКАТИ МАХАТИ СЕЋИ ПИСАТИ ИЗВУЋИ ПЛАКАТИ ОБУЋИ ПЕЋИ  
КЛИЦАТИ



| ЈОТОВАЊЕ | ПАЛАТАЛИЗАЦИЈА |
|----------|----------------|
|          |                |

На **муци** се познају **јунаци**.

У означеним речима извршена је гласовна промена која се зове

Који је наставак за облик компаратива придева ЈАК?

Коју гласовну промену уочаваш у компаративу придева ЈАК?

Од које гласовне промене се одступа у суперлаиву придева ЈАК?



Означи речи у којима је извршено **једначење сугласника по звучности**.

лишће белешка часна грање истрошити говорници

У свакој од наведених речи извршене су по две гласовне промене. Означи их.

**УСПАНИЧИТИ СЕ**

једначење сугласника по звучности      непостојано А      палатализација

**ДАШЧИЦА**

палатализација      једначење сугласника по месту творбе      сибиларизација

**ШАПЦА**

сибиларизација      непостојано А      једначење сугласника по звучности

Означи гласовне промене које су се извршиле у облику РАСУО.

**непостојано а јотовање**      **једначење сугласника по звучности**

**једначење сугласника по месту творбе**      **промена Л у О**      **губљење сугласника**



Зашто је приликом настанка речи НОШЊА дошло до једначења по месту творбе (НОС+ЊА)? Одабери тачно објашњење.

Безвучни сугласник С нашао се испред предњонепчаног сугласника Њ и због тога је С морало прећи у свој звучни пар.

Зубни сугласник С нашао се поред предњонепчаног сугласника Њ, па се са њим једначи тако што прелази у предњонепчано Ш.



Зашто је приликом настанка речи **ИСТРОШИТИ** дошло до једначења сугласника по звучности (**ИЗ+ТРОШИТИ**)? Одабери тачно објашњење.

Безвучни сугласник **З** нашао се поред безвучног сугласника **Т**, па се са њим једначи на тај начин што прелази у свој звучни пар **С**.

Звучни сугласник **З** нашао се поред безвучног сугласника **Т**, па се са њим једначи на тај начин што прелази у свој безвучни пар **С**.

Безвучни сугласник **С** нашао се поред безвучног сугласника **Т**, па се са њим једначи на тај начин што прелази у свој звучни пар **З**.

Обележи исправно написану реч.

разпеван

напитци

читаоц

потчињен

Која гласовна промена је извршена у речи  
једначење сугласника по месту творбе  
губљење сугласника  
јотованье



Обележи исправну реч и образложење зашто је то исправан облик. Пажљиво читај понуђене одговоре.

- претседник -врши се једначење сугласника по звучности
- председник - одступа се од једначења сугласника по звучности
- прецедник - врши се једначење сугласника по звучности и стапање сугласника
- председник - одступа се од једначења сугласника по месту творбе

Да ли се у речи БЕЖИЧНИ врши губљење сугласника? Анализирај поступак настанка, па процени.

- ДА - (БЕЗ+ЖИЧНИ = БЕЖИЧНИ = БЕЖИЧНИ)
- НЕ - (БЕ+ЖИЧНИ = БЕЖИЧНИ)

Обележи реч у чијој промени се не појављује непостојано А.

- стигао
- ишао
- гледао
- легао



У којим падежима се јаља непостојано А у деклинацији именице УСНА.

- Само у номинативу множине.
- Само у генитиву множине.
- У номинативу множине и генитиву множине.

Која гласовна промена је извршена у речи ЗЕЛЕМБАЋ?

ниједна      губљење сугласника      јотованье  
једначене сугласника по месту творбе      једначене сугласника по звучности



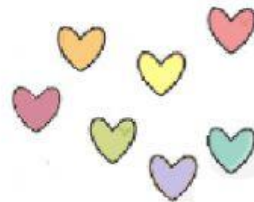
Која гласовна промена је извршена у речи НАСЕЉЕ?

палатализација      прелазак Л у О      сибиларизација      јотованье

Одреди појмове који се односе на реч АРХЕОЛОЗИ.

- палатализација, номинатив множине
- сибиларизација, номинатив једине
- јотованье, номинатив множине
- сибиларизација, номинатив множине
- непостојано А, номинатив множине

Која гласовна промена се врши у компаративу придева **ДРАГ**?  
палатализација                      сибиларизација                      јотовање



Која гласовна промена се врши у инструменталу једнине именице **ЉУБАВ**?  
палатализација                      сибиларизација                      непостојано А                      јотовање

Која гласовна промена се врши у умањеници насталој од речи **КРУГ**?  
Палатализација                      непостојано А                      јотовање                      сибиларизација

Обележи реч у чијој промени се НЕ јавља **непостојано А**.  
згодан                      витак                      ружан                      прав

Означи реч у којој је извршена **палатализација**.

грање                      коцки                      простаци                      јачи                      стричеви

Означи реч у којој се врше сибиларизација и **непостојано А**?  
момци                      војници                      научници                      пророци

Означи речи у чијој се промени врши **прелазак Л у О**.

Цео разред изашао је на велики одмор да се потпишемо на бели зид.



У сваком пару означи исправно наисану реч

Миличин - Милицин                      најачи - најјачи                      Шведска - Швеца

пПретстава - представа                      гледалац - гледаоц                      стол - сто

Повежи реч са гласовном променом од које се у датом облику **одступа**.

|           |                                      |
|-----------|--------------------------------------|
| журки     | палатализација                       |
| представа | једначење сугласника по звучности    |
| инјекција | губљење сугласника                   |
| једанпут  | јотоване                             |
| Милкин    | сибилизација                         |
| шестсто   | једначење сугласника по месту творбе |



У табели су дата по четири примера за пет гласовних промена. Твој задатак је да:

- изнад сваке колоне „налепиш“ назив одговарајуће гласовне промене и
- у свакој колони означиш по један пример у коме се не врши гласовна промена као у осталим речима у колони.

јотоване      јспмт      сибилизација      палатализација      непос. А

| бајци | ношња | седала | бељи | прашина |
|-------|-------|--------|------|---------|
| руци  | пажња | таласа | бољи | дужина  |
| маци  | чежња | ребара | тањи | момчина |
| мајци | чешља | момака | виши | топчина |

|                                           |   |   |   |   |   |
|-------------------------------------------|---|---|---|---|---|
| Зубни струјни безвучни сугласник          | Д | Г | С | З | Л |
| Алвеоларни назални (носни) сонант         | Р | Л | Н | М | Д |
| Струјни задњонепчани сугласник            | К | Г | Х | Ф | Ц |
| Двоуснени сонант                          | Б | П | М | В | Ф |
| Предњонепчани безвучни сливени сугласник  | Ч | Џ | Џ | Љ | Њ |
| Праскави зубни двоуснени звучни сугласник | В | Ф | Б | П | М |

